



(اقلیم، مدرس بی ادعای هنر)

- سابات در گذر زمان -

الهام رمضانی^۱

۱- الهام رمضانی، دانشجوی کارشناسی ارشد معماری، دانشگاه علوم و تحقیقات واحد بیرجند، www.ramezani_el124@yahoo.com

چکیده

انسان از ابتدای تاریخ در پی یافتن و ساختن پناهگاهی امن ، برای امرار معاش بوده است. در این راه، شرایط نامساعد اقلیمی در مناطق مختلف دنیا، بیش از پیش او را وادار به ساخت مامن نمود. فرار از دل جنگلها به داخل غارهایی که علاوه بر تامین امنیت در برابر حیوانات درنده، قابلیت گرم شدن با آتش در هوای سرد و خنک ماندن در سایه در برابر آفتاب گرم را دارد ، خود مهر تاییدی بر این مهم است. انسان در ابتدا ، تنها در پی یافتن پناهگاهی امن بود، که پس از ایجاد آن و رسیدن به احساس آرامش در آن، کم کم به فکر زیبا سازی محیط زندگی خود افتاد و در ایجاد ابتدایی ترین تزیینات، می توان ثبت وقایع و حک نقاشی بر دیواره های غارها را مثال زد. کم کم با ایجاد اجتماع های کوچک، میحث مقابله با اقلیم، از اهمیت بیشتری برخوردار شد و همزمان با گذر از مسیرهای تکاملی، زیباسازی در معماری مجموعه ها نیز مطرح گردید. این پژوهش تاکید می کند بر تاثیر اقلیم در نحوه شکل گیری شهرها و ایجاد تزیینات وابسته شهری و به صورت موردی موضوع ساباتها در شهرهای کویری مورد تامل بیشتری قرار گرفته است.

واژه های کلیدی: معماری اقلیمی، معماری کویر، ساباتها، طاق ها

۱- مقدمه

بشر، پس از گذار از دوره غار نشینی، به اجتماع و آبادیهای کوچک روی آورد. این آبادیها با توجه به منطقه ساخت آن، حقایق گوناگونی را در دل خود نهفته دارند. گذشته از امکان مقابله بهتر با درندگان، دشمنان و دزدان به صورت دسته جمعی و امکان بهره گیری از توانایی افراد در کنار هم - که از موضوع این پژوهش خارج می باشد-، شرایط مقابله با سختیهای طبیعت در زیستن کنار هم نیز بهتر مهیا شد. انسان به ذاته موجودی اجتماعی بوده و اینگونه زیستن را بر شرایط منزوی بودن ترجیح می دهد. لذا زیستگاههای دسته جمعی خود را روز به روز کاملتر نموده و شرایط زیست محیطی را برای آسایش خود مهیاتر ساخت. انسان متفکر در پی یافتن راهکارهای بهینه برای مقابله با شرایط نامساعد طبیعی بود. این مسیر با روش سعی و خطا پیموده شد تا آن زمان که معماری های گوناگون در اقلیم ها متفاوت در سراسر دنیا تعریف گردیدند. یک از مفهومی ترین این معماری ها ، معماری کویر است. شرایط سخت کویر ، زندگی را برای انسان ، سخت و طاقت فرسا نمود، تا زمانی که انسان با کمک نیروی فکر به جنگ با طبیعت برخاست. او توانست کویر را به زانو در آورده و خالق و سازنده زیباترین بهشت های خود در دل داغ و بی آب و علف کویر باشد. ساباتها نیز در کنار صدها عنصر دیگر ، از جمله مهمترین عناصر دست ساخته مردم کویر